

Ἄλλὰ τίς θέλει θεωρήσει τὰ τοιαῦτα προσβολὴν κατὰ τοῦ ἔθνους; Πάντες, νομίζομεν, τιμὴν αὐτοῦ θὰ θεωρήσωσι πλὴν μόνων ἴσως τῶν τὰ τε ὑπάρζαντα καὶ ὑπάρχοντα ἀρνούμενων ἢ τὰ ὄντως μεγάλα ἐλάττονα ποιούντων!

Τίς δὲ ταῦτα τότε βλέπων, συμπράττων, ἀκούων, ἀναγιγνώσκων ἠδύνατο νὰ ἀναλογισθῆ ὅτι μετὰ χρόνου παρέλευσιν εὑρεθήσονται ἄνθρωποι ἀποτολμήσαντες δι' οὐτιδανὰ ὑλικά συμφέροντα παρὸντα ἢ μέλλοντα τοὺς ἄνδρας ἐκαίνουσ ἐκ τῶν τάφων νὰ ἀνορθώσωσιν, οἵτινες τὰ ἱερώτερα αὐτῶν καὶ ἐχυτοῦς θουσίαν ὑπὲρ τῆς κοινῆς σωτηρίας προσήνεγκον, οὐδεμίαν δ' ἀμοιβὴν ἔλαβον οὐδ' ἐζήτησαν οὐδὲ νὰ λάβωσι διεννοῦντο, οὐδὲν δὲ τῇ πατρίδι κακὸν ἔπραξαν, οὐδέποτε δ' ὄρκον ἢ νόμον παρέβησαν, τὸν δὲ θάνατον ὡς στέφανον δόξης περιέθεντο, καὶ ἀπογυμνώσαντες αὐτοὺς τῶν λαμπρῶν ἔργων των, οἷς περικουμῶντι, τὰ μὲν ἔργα αὐτῶν νὰ ὑπεξαίρέσωσιν, αὐτοὺς δὲ γυμνοὺς ἐν τοῖς τριόδοις τῆς ἀγορᾶς νὰ ρίψωσι, τῶν δ' ἐπιζώντων τὰς πληγὰς νὰ ἀναξήνωσι καὶ τοὺς πόνους αὐτῶν νὰ ἐπικυξήτωσιν!

Ἡ παρουσία τοιούτων ἀνθρώπων τῇ ἀληθείᾳ οὐ μόνον πᾶσαν καρδίαν πατριωτικὴν κατὰ κλυπεῖ, ἀλλὰ καὶ πάντα ἀγαθὸν πολίτην ἀπελπίζει καὶ πᾶσαν τάσιν καὶ πάντα ζῆλον εἰς μελλούσης πρὸς τὸ ἔθνος ἀγαθοεργίας καὶ ἐκ τούτου πᾶν μέλλον τοῦ ἔθνους καταστρέφει.

Καὶ ταῦτα μὲν κατὰ τοσοῦτόν εἰσι λυπηρά, καθ' ὅσον τοιοῦτοι ἄνθρωποι παρίστανται συμπτώματα ἐποχῆς τῷ ὄντι νοσοῦσης καὶ κοινωνίας εἰς διάλυσιν προϊούσης! Εὐτυχῶς ὅμως τὸ μὲν σὺμπαν ἔθνος ὑγιαίνει, τοιοῦτοι δὲ ἄνθρωποι δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ἄλλο τι ἢ ἐξαιρέσεις καὶ μόναι ἐξαιρέσεις καὶ στοιχεῖα τοῦ ἐθνικοῦ πνεύματος ἀλλότρια.

Ἄλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ τοῦ Ἰσαμαδοῦ φυλλάδιον (σελ. 17) ἐκφράζον καὶ θρηνοῦν τὴν πτώσιν τῶν ἡρωικῶν Ἰατρῶν οὐδὲν ἄλλο ποιεῖ ἢ ἐπιβεβαιεῖ καὶ τὸ ἐνδοξόν τῶν ἔργων καὶ τὸ μέγεθος αὐτῶν, καὶ αὐτὸς ὁ Τρικρούπης τοὺς Ἰατρικοὺς Ἰαλασσῶ-

κράτορας ἀποκαλῶν ἐπισφραγίζει τὸ μέγεθος αὐτῶν! Καὶ οὐ μόνον ταῦτα, ἀλλὰ καὶ τῆς Διοικήσεως ἐπίσημα ἔγγραφα, ὡς τὸ ἀπὸ 22 Μαΐου 1822 (ἀριθ. 3388 φακέλλου τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐσωτερικῶν) « ἡ δὲ Διοίκησις τόσον περισσότερον χρεω-
στεῖ νὰ φροντίσῃ ὑπὲρ τῆς ἀσφαλείας τῶν Ψαρῶν, ὅσον τὰ Ψαρὰ εἶναι τὸ προπύργιον, καὶ ὅσον ὑπερασπιζόμενοι αὐτοὶ τὴν Ἑλλάδα ολόκληρον ἄφησαν τὴν νῆσόν των ἔρημον.» κτλ.

Ἀλλὰ τὰ ἔργα τῶν Ψαρῶν ἀπηθανάτισαν οἱ περιώνυμοι τῆς Εὐρώπης ποιηταὶ καὶ λογογράφοι καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν ἐξη-
σφάλισαν ἐν φρουρίοις ἀπορρήτοις, ὁ Πατὴρ τῆς Βρυαρίας Λου-
δοβίκος, ὁ Βερνάνζερος, ὁ Βίκτωρ Οὐγὼν καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἄν-
δρες τῆς ἀθανασίας ἀξιωθέντες.

Καὶ αὐτὴ δὲ ἡ ἐπεληθοῦσα τῶν Ψαρῶν καταστροφή συνετέ-
λεσεν οὐκ ὀλίγον εἰς ἀνόρθωσιν τῆς Ἑλλάδος· διότι αὕτη τὰς
εὐγενεῖς ψυχὰς τοῦ Χριστιανικοῦ κόσμου εἰς οἶκτον ἔτρεψε καὶ
τὴν ἀπόφασιν καὶ τῶν ἡγεμόνων καὶ τῶν λαῶν εἰς ἀπελευθέ-
ρωσιν τῆς Ἑλλάδος ἐκρχταίωσεν. Ἐπειδὴ ὁμοίως ἡ θεία πρόνοια
οὐδένα ἀποκλείει τῶν τοῦ βίου περιπετειῶν, δὲν ἀπέκλεισε καὶ
τὰ Ψαρὰ, ἴσως ἵνα μὴ μόνον θχυμάζωσι ταῦτα οἱ μετὰγενέστε-
ροι, ἀλλὰ καὶ συμπάσχωσιν αὐτοῖς καὶ συμπάσχοντες συν-
δέωνται μετ' αὐτῶν καὶ συνδεόμενοι διατηρῶσιν αὐτὰ ἐν τῇ
καρδίᾳ αὐτῶν εἰς αἰεὶ ζῶντα!

Ἐκ τούτων φανερόν ὅτι ἡμεῖς οὔτε κομπασμοὺς νεανικοὺς
καὶ μεγαλυγίας μετεχειρίσθημεν οὔτε τὴν πατρίδα ἡμῶν
ὑπερυψώσαμεν, ἀλλ' ἠρμηνεύσαμεν μόνον ὅσα καὶ τὰ ἐπίσημα
ἔγγραφα ἐμπεριέχουσι καὶ αὐτοὶ οἱ ἐπιζῶντες ἀγωνιστικὴ γνω-
ρίζουσι καὶ τὰ πράγματα ἐπικυροῦσιν.

Ἐντεῦθεν δὲ τὸ φυλλάδιον τοῦ Τσυμαδοῦ διαστέλλον τὰ ὑπὸ
τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Μικρούλη καὶ Σαχτούρη ἔργα δὲν ἐαδίζει
χρονολογικῶς, ἀλλὰ τὴν ναυμαχίαν τοῦ Γέροντος καὶ πολλὰς
ἄλλας προτάσσει τῆς ἐν Σάμῳ καὶ Καφηρεῖ.

Τὴν τάξιν ταύτην καὶ ἡμεῖς τηροῦντες ἀρχόμεθα τῆς ἐπι-
κρίσεως ἀπὸ τῆς ναυμαχίας τοῦ Γέροντος.

Περὶ ταύτης δὲ ἰσχυρίζεται τὸ φυλλάδιον, πλὴν ὡς ἀποδειχθήσεται οὐκ ὀρθῶς, ὅτι ὅλως ὑφ' ἡμῶν παρεμορφώθη καὶ ὅτι πράξεις ἄλλων ἄλλοις ἀπεδόθησαν.

Ἡμεῖς μὲν εἶπομεν τότε (ἐν σελίδι 65) ὅτι τὴν 28 Αὐγούστου ἐνωρμισμένου τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου ἐν Γέροντι ἠκροβολίσθησαν κατὰ τὴν Λέρον αἱ προφυλακίδες τοῦ Ἑλληνικοῦ καὶ τοῦ Τουρκικοῦ στόλου, καὶ ἀμέσως πλοῖά τινα διετάχθησαν παρὰ τῶν ναυάρχων νὰ σπεύσωσιν εἰς βοήθειαν αὐτῶν, ἅπερ ἰδοῦσαι αἱ Ὀθωμανικαὶ προφυλακίδες ἐτρέπησαν ἀμέσως εἰς φυγήν. Οἱ δὲ ναύαρχοι τῶν τριῶν νήσων Α. Μισοῦλης, Γ. Ἀνδρουτζος καὶ Ν. Ἀποστόλης συνῆλθον εἰς τὸ πλοῖον τοῦ Μισοῦλη καὶ συσκευάμενοι ἀπεφάσισαν νὰ μείνωσιν ἐνωρμισμένοι μέχρις οὗ πλεύσῃ ὁ ἀπόγαιος ἄνεμος καὶ τότε νὰ ἀναχθῶσι.

Διαλυθείσης δὲ τῆς συνεδριάσεως, ὁ ναύαρχος τῶν Μαρῶν διαβὰς τὰ πλοῖα τῆς μοίρας του ἀνεκοίνωσεν αὐτοῖς τὴν ἀπόφασιν.

Ἄμα ὅμως ἔφθασεν εἰς τὸ πλοῖον εἰδοποιήθη ὅτι ὁ τῆς Ἰδρας ναύαρχος ὕψωσε τὰ τῆς ἀναχωρήσεως σήματα, μετ' αὐτὸν δὲ καὶ ὁ τῶν Σπετσῶν. Δυσανεστηθεὶς δὲ διὰ τὴν τῶν προσγνωσμένων μεταβολὴν προσεκάλεσε διὰ σημάτων τοὺς πλοιάρχους τῆς μοίρας του, οἵτινες ἐλθόντες εἰς τὸ πλοῖον τοῦ ναυάρχου τῶν καὶ συσκευάμενοι μετ' αὐτοῦ ἀπεφάσισαν κατὰ τὰ προσγνωσμένα νὰ μείνωσιν ἐκεῖ ἕως οὗ πνεύσῃ ὁ ἀπόγαιος ἄνεμος.

Τὴν δὲ ἐπιοῦσαν, 29 Αὐγούστου, ἡμέραν παρασκευὴν, ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνίσχοντι ἐφάνη ὁ Τουρκικὸς στόλος ἐκ Τσαταλίων ἐν οὐρίῳ πλέων καὶ θέτων ὑπὲρμα 15 ἢ 16 πλοῖα σὺν τῷ Μισοῦλη καὶ Σαχτούρη πρὸς τὸν μυχὸν τοῦ Γέροντος εὐρισκόμενα, τὰ δ' ἄλλα ἦσαν πρὸς ἄνεμον τοῦ Τουρκικοῦ, τὰ δὲ Φαριανὰ ὀλίγα πανία ἔχοντα ἔπλεον ἐκ τοῦ Γέροντος πρὸς τὴν νῆσον Φαρμάκων.

Καὶ τὰ μὲν ὑπὲρμα σὺν τῷ Μισοῦλη καὶ Σαχτούρη ἐρυ-

μουλκούντο υπό τῶν λέμβων των καὶ ἔκαμνον μικράς τινας λοξοδρομήσεις, ὅπως τοῦ κόλπου ἐξέλθωσιν.

Τὰ δὲ προσήνεμα τῶν Ἑλληνικῶν πλοίων ἰδόντα τὸν προφανῆ κίνδυνον τῶν ὑπηνέμων ἐζήτησαν τὴν βοήθειαν τῶν Ψαριανῶν πυρπολικῶν παρὰ τοῦ ναυάρχου των, ἀποστείλαντες ἐκεῖσε τὸν Α. Γ. Κριεκάλην, ὅστις μετὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ φυλλαδίου ἡμῶν ἐβεβαίωσεν ἡμῖν ὅτι οὗτος ἦν ὁ ἀποσταλὴς πλοίαρχος, ἵνα προσκαλέσῃ τὰ Ψαριανὰ πυρπολικά εἰς βοήθειαν τῶν κινδυνεύόντων ὑπηνέμων πλοίων.

Τότε ὁ ναύαρχος τῶν Ψαρῶν ὑψωσε τὰ ἰδιαίτερα σημεῖα τοῦ πυρπολικοῦ τοῦ Δ. Παπανικολῆ καὶ Κ. Νικοδήμου, ἵνα ποδίσωσι κατὰ τοῦ Τουρκικοῦ στόλου· οὗτοι δὲ ποδίσαντες ὥρμησαν εἰς τὸ κέντρον τοῦ Τουρκικοῦ στόλου, ἀλλὰ διερχόμενοι τὰ Ἑλληνικά παρακολουθήθησαν ὑπ' αὐτῶν· εἰς δὲ τὴν πρὸς τὸν μυχὸν ἄκραν τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου, ἐκ κορβετῶν καὶ βρικίων κατὰ τὸ ἡμερολόγιον τοῦ Σαχτούρη συγκειμένου, ὥρμησεν ὁ πυρπολιστὴς Ἰωάννης Ματρόζος ἐναντίον ἑνὸς βρικίου, ἀπέτυχεν ὅμως πυρπολήσας εἰς μάτην τὸ πυρπολικόν του. Κατὰ τοῦ ἰδίου δὲ καὶ ὁ Α. Πιπίνος, ἀλλὰ καὶ οὗτος εἰς μάτην τὸ πυρπολικόν του ἐπυρπόλησεν. Κατὰ τοῦ αὐτοῦ δὲ ὥρμησε καὶ ὁ Α. Πλουστός, ἀλλὰ καὶ οὗτος ἀπέτυχεν εἰς μάτην τὸ πυρπολικόν του πυρπολήσας. Ἐν τῇ ἄκρᾳ δὲ ταύτῃ εὐρέθη καὶ ὁ Ἐμ. Τομπάζης καὶ ὁ Θ. Γκιώνης καὶ ὁ Α. Γ. Κριεζῆς καὶ ἄλλοι τινές, ὡς ἐπιβεβαιούται ἐκ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Ι. Ματρόζου καὶ Α. Πιπίνου μετὰ τῶν πληρωμάτων των εἰς τὸ πλοῖον τοῦ Α. Γ. Κριεζῆ.

Ὁ δὲ Τουρκικὸς στόλος προσβληθεὶς ἐν τῷ κέντρῳ ὑπὸ Δ. Παπανικολῆ καὶ Κ. Νικοδήμου καὶ τῶν παρακολουθούντων αὐτοῖς πλοίων, συγχρόνως δὲ καὶ ἐν τῇ πρὸς τὸν μυχὸν ἄκρᾳ ὑπὸ τῶν πρὸ μικροῦ μνημονευθέντων πυρπολικῶν καὶ τῶν ἐκεῖ πλοίων ἐπῆρε ποδιστὰ τὴν στροφὴν του καὶ διευθύνθη εἰς Λέρον.

Τοῖς δ' εἰρημένοις συμφωνεῖ καὶ ἡ τοῦ Μιαούλη ἐπιστολή (1)

(1) Ἄριθ. 49. τοῦ φύλου τοῦ Νόμου.

καὶ τὸ τοῦ Σαχτούρη ἡμερολόγιον καὶ τὸ τοῦ Γ. Σαχίνη καὶ τὰ ἀποδεικτικά, ἅπερ ὁ τῶν Ψαρῶν ναύαρχος τῷ Δ. Παπανικολῆ καὶ Κ. Νικοδήμῳ ὡς δείγμα τῆς ἀρετῆς αὐτῶν ἔδωκεν.

Συμφωνοῦντα δ' ἡμῖν ταῦτα διαψεύδουσι τὸ τοῦ Γουμαδοῦ φυλλάδιον ἰσχυριζόμενον « ὅτι ὁ Δ. Παπανικολῆς περὶ τὴν Κάλυμνον κατὰ τὴν ὥραν τῆς ναυμαχίας εὕρισκόμενος ἔκαυσε ἐκεῖ τὸ πυρπολικόν του », ἐν ᾧ ὁ Τουρκικὸς στόλος οὐδόλως προύχώρησε πρὸς Κάλυμνον, ἀλλ' ἐκ Κῶ ἐλθὼν εἰς Κῶ ἐπανεπέπλευσε, ὡς ἀπεδείξαμεν.

Πρὸς ἀπόδειξιν δὲ μείζονα καταχωρίζομεν αὐτοῦ τοῦ ἡμερολογίου τοῦ Γ. Σαχτούρη τοὺς λόγους. « Ὁ Καπετὰν Πασῆς, ὅστις ἐπροσπαθοῦσε νὰ λάβῃ τὰ ὑπερδέξια εἰς ὅλα τὰ πλοῖά μας, ἐπροσπαθοῦσε νὰ ὀρτζάρῃ ὅλοεν, καὶ τότε ὁ Δ. Παπανικολῆς Ψαριανὸς ἐπέπεσε κατὰ τῶν ἐμπροσθινῶν δύο φρεγάτων, τὰς ἔστρεψε εἰς φυγὴν, κάμνοντάς τους νὰ ποδίσουν » . . . .
« Ὁ γενναῖος Δ. Παπανικολῆς δὲν παύει τοῦ νὰ διώκῃ μὲ τὴν μεγαλειτέραν γενναιότητα τὰς ἐχθρικὰς φρεγάτας, ὅπου τῷ ἀπαντῶσιν, εἰσέρχεται εἰς τὸ μέσον αὐτῶν καὶ διώκει τώρα τὴν μίαν καὶ τώρα τὴν ἄλλην, αἱ σφαῖραι καὶ τὰ σμιδράλια πίπτουν κατ' αὐτοῦ ὡς χάλια, καὶ μολοντοῦτο δὲν ἀπαυδᾷ, ἕως ὅτου μίαν σφαῖρα ἐχθρική ἤλθε καὶ τοῦ ἔκοψε τὴν ἀντένα τῆς γάμπιας, ἄλλη τὴν ἀντένα τοῦ παρουκέτου καὶ τρίγκου, καὶ ἄλλαι διάφοραι τοῦ κατετρύπησαν τὸ σκάφος » κτλ. ἔκαυσε τὸ πυρπολικόν του ἄχρηστον εἰς πλοῦν καταστάν καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὸ τοῦ Ν. Καρκαωστάντη Ψαριανοῦ.

Τὸ φυλλάδιον δὲ τοῦ Γουμαδοῦ διαψεύδουσι καὶ τὰ τοῦ ναυάρχου τῶν Ψαρῶν ἀποδεικτικά, ἅπερ τῷ Δ. Παπανικολῆ καὶ Κ. Νικοδήμῳ ἔδωκεν.

« Ὁ ἡμέτερος πατριώτης Δ. Παπανικολῆς καπιτάνιος τοῦ πυρπολικοῦ, τὸ ὁποῖον ἡ ἐπιτροπὴ τῶν πατριωτῶν μας παρέδωκεν εἰς αὐτὸν νὰ τὸ μεταχειρισθῇ πρὸς πυρπόλησιν τῶν πολεμικῶν τοῦ ἐχθροῦ, καθὼς καὶ εἰς τὸ πρῶτον ἔτος τῆς ἐπα-

ναστάσεως μετεχειρίσθη εν εὐτυχῶς εἰς τὸ ἐν Ἐρεσσῶ καυθὲν βασέλον, συμπλέων ἤδη μὲ τὸν στόλον μας ἔδειξεν ἀνδρίαν ἀνέκφραστον εἰς τὴν κατὰ τὰς 24 Αὐγούστου γενομένην ναυμαχίαν ἀναμέσον Κῶ καὶ Πιτέζης, ἔνθα μὲ τοὺς συντρόφους του πυρπολιστὰς ἀψηφῶν τὰς συνεχῶς κατ' αὐτοῦ ῥιπτομένας σφαίρας ὤρμησε καὶ χαλάσας τὴν τάξιν τῶν ἐχθρῶν τοὺς ἔτρεψεν εἰς φυγὴν, καὶ ἐπέστρεψε φέρων τὸ πυρπολικόν του ζημιωμένον ὅμως.

Μὲ τὴν συνήθη του ἀκράτητον ὀρμὴν ἐπέπλευσε μὲ τὸν σύντροφόν του πυρπολιστὴν εἰς τὴν περὶ τὰς 29 γενομένην ναυμαχίαν κατὰ τῶν τακτικῶς ἐπιπλεόντων Τούρκων καὶ ἀδικόπως πυροβολούντων, ἐχάλασε τὴν τάξιν των, τρέψας αὐτοὺς εἰς φυγὴν, καὶ διασώσας πολλὰ τῶν Ἑλληνικῶν πλοίων κάτωθεν κινδυνευόντων, ἢ μᾶλλον ἀρπάξας τὴν παντελῆ πρὸς τοὺς Ἕλληνας νίκην ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν Τούρκων.

Ἄλλ' ἐπειδὴ τὸ κατεχάλασαν αἱ ἐχθρικαὶ σφαῖραι καὶ τὸ ἐμιτοβούλησαν, ἠναγκάσθη νὰ τὸ καύσῃ ἀνωφελῶς. Ὅθεν πρὸς ἔνδειξιν τῆς μεγάλης γενναιότητος καὶ ἐμπειρίας τοῦ Δ. Παπανικολῆ δίδομεν τὸ παρὸν ἀπεδεικτικὸν εἰς χεῖράς του.

Ἐν Σάμῳ τῇ 30 Αὐγούστου 1824.

ὁ ναύαρχος τῶν Ἰαρῶν
N. Ἀποστόλης.

2) « Ὁ γενναϊότατος Κ. Νικόδημος, ἀνὴρ ἀποδεδειγμένης ἀνδρίας καὶ πολεμικῆς ἐμπειρίας, ὡς πάντοτε εἰς τὰς ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἀποστασίας μας μέχρι τοῦδε ἐφάνη ναυμαχίας καὶ ἤδη συμπλέων μὲ τὸν στόλον μας καὶ γενναίως ἀγωνισθεὶς εἰς τὴν Κῶ, ἔνθα ἐδίωκεν εἰς ἰκανὸν διάστημα τὸν στολάρχην τοῦ τυράννου καὶ ἄλλους, ἀγωνισθεὶς προσέτι μὲ παρομοίαν γενναϊότητα εἰς τὴν ἔξω τοῦ κόλπου τῆς Μανταλιᾶς γενομένην ναυμαχίαν, (29 Αὐγούστου) ἔνθα ἐβρόθήθησεν ὅχι ὀλίγον, τρέψας ὅλην τὴν ὑπεράνεμον τάξιν τῶν ἐχθρῶν, διεφυλάττετο νὰ ἀγωνισθῇ καὶ εἰς ἄλλην ναυμαχίαν μὲ τὸ πυρπολικόν του, εἰς τὴν 24 τοῦ τρέχοντος γενομένην ναυμαχίαν ἔξω τῆς Καλλονῆς,

Ἐνθα περὶ τὰς 10 ὥρας τῆς νυκτὸς ἔκκυσε μίαν κορβέταν ἐχθρικήν κανονίων 13 τοῦ Μεχμετκλή' διὰ τοῦτο δίδομεν τὸ παρὸν ἀποδεικτικὸν εἰς χεῖράς του ὑπογεγραμμένον παρ' ἡμῶν.

Ἐν Σόρῳ τῆ 20 Σεπτεμβρίου 1824.

Ὁ ναύαρχος Παρῶν
N. ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ (1).

Ὁ δὲ Νικόδημος, ὡς εἶπομεν, μετὰ τὴν τοῦ πυρπολικοῦ τοῦ Δ. Παπανικολῆ πυρπόλησιν διώκων μέχρι τινὸς τὸν ἐχθρικὸν στόλον στραφεὶς ἠνώθη μετὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ.

Ἐντεῦθεν δὲ δῆλον ὅτι τὸ τοῦ Τσαμαδοῦ φυλλάδιον τὴν ἔλην ἀλήθειαν διέστρεψε· διότι οὔτε ἕκαστον τῶν τριῶν πυρπολικῶν εἰς ἄλλο ἐχθρικὸν βρῖκιον ὤρμησεν, ἀλλὰ καὶ τὰ τρία ἐφ' ἓν καὶ τὸ αὐτὸ, οὔτε τὰ πληρώματα καὶ τῶν τριῶν πυρπολικῶν κατέφυγον εἰς τὸ τοῦ Κριεζῆ, ὡς τοῦ πληρώματος τοῦ Μουσοῦ εἰς τὸ τοῦ Αναργύρου καταφυγόντος.

Λέγον δὲ τὸ τοῦ Τσαμαδοῦ φυλλάδιον (ἐν σελίδι 23) ὅτι « ἐν λίαν ἐπικινδύνῳ θέσει τὰ πλοῖα τοῦ Ἐμ. Τομπάζη, τοῦ Α. Γ. Κριεζῆ καὶ τοῦ Θ. Γκιώνη περιεκυκλώθησαν ὑπὸ ὄλου τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου, καὶ τὸν περὶ τῶν ὄλων κύβον ἐξόριψαν καὶ αὐτὸν ἐσχισαν », δὲν λέγει ἀλήθειαν· διότι περικύκλωσιν ὑποθέτον ἀναίρει τὴν τοῦ Τουρικοῦ στόλου ἐν Καλύμνῳ παρουσίαν καὶ ἀντιφάσκει οὕτω πρὸς ἑαυτό. Οὐ μόνον δ' ἀδύνατα λέγει· διότι ὁ ἐχθρικός στόλος μὲ στροφὴν ἐρχόμενος ἀδύνατον ἦτο νὰ περικυκλώσῃ τὰ τρία πλοῖα· ἀλλὰ καὶ προσβάλλει τοὺς ἐκεῖ πλοιάρχους παριστῶν αὐτοὺς παντάπασι περὶ τῆς τῶν πλοίων συνδρομῆς ἀφρόντιδας.

Ἄν ἀληθῶς τὰ τρία πλοῖα περιεκυκλοῦντο ὑφ' ὄλου τοῦ στόλου, ἂν ὁ Κριεζῆς ὅτ' ἐμὲν ὑπηνέμῳς ὅτ' ἐδὲ προσηνέμῳς ἐναυμάχῃ πρὸς τὴν νυαρχίδα τῆς Τύνιδος! ἂν ἐν ἐνὶ λόγῳ τὸ πᾶν ἔπραττε, τὸ πᾶν ἔσ' ἔει! καὶ τὰ ἡμερολόγια ἤθελον ἐξ ἅπαντος ἀναφέρει τοιαῦτα ἔργα, καὶ οἱ ἐκεῖ ἤθελον βλέπει

(1) ἰδ. ἀρ. 2312 τοῦ Ἐπευργαίου τῶν Ναυτικῶν.

ταῦτα, καὶ νῦν οὐκ ἐγνώριζον. Ἐπειδὴ ὅμως οὔτε τὰ ἡμερολόγια τοιοῦτόν τι ἀναφέρουσιν, οὔτε οἱ ἐκεῖ παρευρεθέντες γνωρίζουσιν, ἀπ' ἐναντίου δὲ ὁ Δ. Παπανικολῆς μετὰ τοῦ Κ. Νικοδήμου ἀναφέρεται τοιαῦτα ἐργασάμενος, πρόδηλον εἶναι ὅτι τὸ τοῦ Τσαμαδοῦ φυλλάδιον οὐ μόνον ψευδόμενον τέρπεται, ἀλλὰ καὶ ἔργα ἀλλότρια σφετεριζόμενον ἢ ἄλλοις ἀποδίδον (1).

Αὕτη ἦτο ἡ πρωινή νκυμαχία, τὴν ὁποίαν τὸ τοῦ Τσαμαδοῦ φυλλάδιον ὅλως παρεμόρφωσεν. Ἐν τῷ μεταξὺ δέ, ἐξεργομένων ἐκ τοῦ κόλπου τοῦ Μισούλη, τοῦ Σαχτούρη καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς, διευθύνθησαν πλοῖά τινα τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου κατ' αὐτῶν, προπορευομένης Τουνεζικῆς φρεγάτας, ἣτις πλησιάσασα ἠθέλησε νὰ συλλάβῃ ἐξ ἐφόδου τὸ πυρπολικὸν τοῦ Γ. Θεοχάρη Παπαντώνη· διότι τοῦτο κανόνια ἐπὶ τῶν κανονοθυρίδων ξύλινα ἔχον ὠγορίαζε πολεμικῶς ἅμα ὅμως αὕτη ἐκ τοῦ πλησίον γνωρίσασα ὅτι ἦτο πυρπολικὸν ἐπεχείρησε νὰ στραφῇ, ἀλλά, τῶν ιστίων αὐτῆς εἰς ἀτμξίαν τεθέντων, ἐκινεῖτο πλαγίως καὶ οὐχὶ ἐπὶ τὰ πρόσω, ὥστε τὸ πυρπολικὸν ἐκόλλησεν εἰς τὴν ὑπ' ἄνεμον αὐτῆς πλευράν, εἰς τὰ ξάρτια τοῦ προωραίου ἱστοῦ. Οἱ δὲ πυρπολισταὶ βαλόντες πῦρ, ὑπὸ τῆς φρεγάτας τουφεκιζόμενοι, ἀνεχώρησαν. Ἐκ δὲ τῶν Τούρκων οἱ μὲν ἐζήτουν νὰ τὸ σβέσωσιν, οἱ δὲ ἐπιπτον εἰς τὴν θάλασσαν. Ταῦτα δὲ ὁ ναύαρχος Μισούλης ἰδὼν καὶ φοβηθεὶς μήπως σβεσθῇ τὸ πυρπολικὸν (διότι ὀλίγος καπνὸς ἐξήρχετο) διέταξε τὸν Βατικιώτην νὰ κολλήσῃ τὸ πυρπολικὸν τοῦ πρὸς ἄνεμον· ἡ δὲ φρεγάτα κολληθεῖσα καὶ ὑπ' αὐτοῦ ἐγένετο παρανάλωμα τοῦ πυρός.

Ἰδὼν δὲ τοῦτο ὁ Τουρκικὸς στόλος ἀπῆλθεν ἀμέσως εἰς Κῶ.

---

(1) Τὴν ἀλήθειαν δὲ λέγοντες οὐδὲως τινὲς προηκόλομεν· μάλιστα δὲ τὸν Κριεζῆν τὰ μέγιστα τιμῶμεν καὶ ἐν τοῖς τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου γενναιοτέροις πλοίαρχοις τυγκαταλέγομεν. Χάριν ὅμως τῆς ἀληθείας δευλομεν νὰ ἐμολογήσωμεν ὅτι ἄλλοι μὲν πλοίαρχοι ἐξ ἄμιλλοι αὐτοῦ, ἄλλοι δὲ καὶ κρείττους ἀνεδείχθησαν.

Ταύτης δὲ τῆς δευτέρας ναυμαχίας, ὡς εἶναι φανερόν, οὔτε ὅλα τὰ Ἑλληνικά μέρος ἔλαβον οὔτε ὅλα τὰ Τουρκικά, ἀλλὰ τινὰ μόνον ἐξ ἐκατέρων τῶν μερῶν καὶ ἡ πυρποληθεῖσα Τουνεζικὴ φρεγάτα.

Ὁ δὲ ναύαρχος τῶν Φαρῶν προσκαλέσας τὴν μοῖρὰν του διὰ σημάτων ἀπῆλθεν εἰς Σάμον, ὅπου ἦλθε καὶ ὁ ἀντιναύαρχος Σαχτούρης πρὸς ἐπιδιόρθωσιν τοῦ ἱστοῦ του. Ἐκεῖ δὲ ἐγένετο λόγος περὶ τῆς ἀποφάσεως τῶν τριῶν ναυάρχων, τῆς ἐκπλεύσεως τοῦ Μισούλη καὶ Ἀνδρούτζου καὶ τῆς σωτηρίας τῶν κινδυνευόντων πλοίων ὑπὸ τῶν Φαριανῶν πυρπολικῶν. Τὰ δὲ πληρώματα τῶν κινδυνευσάντων πλοίων ἔλεγον εἰς τὰ τῶν Φαρῶν ὅτι, καθ' ἣν στιγμήν ἐκινδύνεον τὰ πλοῖα καὶ ἐρυμουλοῦντο ὑπὸ τῶν λέμβων των καὶ ἐλοξοδρόμουν μὲ τὸ σκαντίλιον, ἠγανάκτουν διότι τὰ Φαριανὰ πυρπολικά δὲν ἐπόδιζον ἅμα ὅμως ἰδόντα ὅτι ἐπόδισαν εἶπον ὅτι τώρα ἐσώθημεν.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἔκθεσις ἡμῶν περὶ ταύτης τῆς ναυμαχίας ἀπάσας τὰς ἄλλας περιλαμβάνει, ἀποδείκνυται ἐκ τούτου ὅτι ἡ ἡμετέρα καὶ ἀκριβὴς εἶναι καὶ ἀληθής.

Τοῖς δ' ἀποροῦσι « ποῦ νῆσος Φαρμάκων καὶ ποῦ μυχὸς Γέροντος » λέγομεν ὅτι τὰ Φαριανὰ πλοῖα ἦσαν πλησίον τοῦ ἄλλου στόλου, ὥστε καὶ φωνὴ ἀνθρώπου ἐξ αὐτοῦ ἠκούετο ὑπ' αὐτῶν, καὶ διὰ φωνῆς προσεκλήθη ὁ τῶν Φαρῶν ναύαρχος εἰς βοήθειαν τῶν κινδυνευόντων πλοίων· εἰπόντες ὅμως ὅτι ὁ Φαριανὸς στόλος πρὸς τὴν νῆσον Φαρμάκων ἔπλεεν ἠθελήσαμεν μόνον τὴν διεύθυνσιν αὐτοῦ νὰ δηλώσωμεν.

Ἐκ τῶν εἰρημένων ἡ ἐλαχίστη δὲν ὑπάρχει ἀμφισβολία ὅτι ἡμεῖς οὔτε ταύτην τὴν ναυμαχίαν παρεμορφώσαμεν, ἀλλὰ καὶ ἀληθῶς καὶ ἀκριβῶς περιεγράψαμεν, οὔτε ἔργα ἄλλων ἄλλοις ἀπεδώκαμεν, ἀλλὰ τὰ οἰκεῖα ἐκάστῳ.

Ἄν δὲ καὶ τόσα ἔτη περῆλθον καὶ τὸ φυλλάδιον τοῦ Γσκαμαδοῦ τὴν ἀλήθειαν νὰ διαστρέψη ἐζήτησεν, ἡ ἀλήθεια ὅμως μένει ἀγνή καὶ ἀναλλοίωτος.

Κατακρίνει δὲ προσέτι ἡμᾶς τὸ τοῦ Γσκαμαδοῦ φυλλάδιον

(σελ. 26) ὅτι κατὰ τὴν Μυτιλήνην μόνον τὸν Κ. Νικόδημον ἐμνημονεύσαμεν.

Ἐπειδὴ ὅμως ἡμεῖς δὲν προεθέμεθα καὶ περὶ τῶν τριῶν νήσων νὰ γράψωμεν, ὡς εἵπομεν, ἀλλὰ μόνον περὶ Ψαρῶν, ἐκεῖ δὲ ἐκ τῶν Ψαριανῶν μόνος ὁ Κ. Νικόδημος παρευρεθεὶς ἐπυρπόλησεν ἐν κορβέτον, ἔπρεπε φυσικῶ τῷ λόγῳ τοῦτον μόνον νὰ μνημονεύσωμεν.

Ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα τὸ φυλλάδιον διαστρέφει τὰ γεγονότα· διότι τὸ πυρπολικὸν τοῦ Φιλιππάγγου ἐκάη κατὰ τε τὸ ἡμερολόγιον τοῦ Σαχτούρη καὶ κατὰ τὸ τοῦ Σαχίνη ἄνευ τινὸς λόγου εἰς μάτην καὶ οὐχὶ φρεγάταν προσεγγίσαν, ὡς λέγει τὸ τοῦ Τσαμαδοῦ φυλλάδιον. Τὸ δὲ πυρπολικὸν τοῦ Θεοδόστ. Θ. Βώκου ὄρμησαν καθ' ἑνὸς βρικίου ἐκάη εἰς μάτην· κατὰ τοῦ αὐτοῦ δὲ καὶ τὸ τοῦ Καλογιάννη ὄρμησαν ἐπυρπόλησεν αὐτό. Τὸ δὲ τοῦ Α. Ρομπότζη πυρπολικὸν ἐκάη μὲν εἰς μάτην ὄρμησαν ἐναντίον ἑνὸς κορβέτου, τὸ Τουρκικὸν ὅμως κορβέτον δὲν κατεστράφη, ἀλλὰ διεσώθη.

Ἐν δὲ σελίδι 27—28 μνημονεύει τὸ τοῦ Τσαμαδοῦ φυλλάδιον τὰ γεγονότα πρωθυστερώς καὶ ἄνω κάτω, ἔτι δὲ τὸν τοῦ Τουρκικοῦ στόλου σκορπισμὸν, οὐχὶ ὅμως καὶ τὸν τρόπον καθ' ὃν οὗτος ἐγένετο. Καὶ ὁ Μισούλης δὲ ἀπὸ 10 Νοεμβρίου καὶ ὁ Σαχτούρης ἀπὸ 28 τοῦ αὐτοῦ καὶ ὁ Ἐμ. Τομπάζης ἀπὸ 12 τοῦ αὐτοῦ πρὸς τοὺς προκρίτους Ἰδρας καὶ ὁ Λεμπέσης ἀπὸ 14 τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸ Ἰπουργεῖον τῶν ναυτικῶν εἰς τὰς γενομένας λείας ἀναφερόμενοι δὲν μνημονεύουσιν οὐδ' αὐτοὶ τὸν τρόπον καθ' ὃν ὁ σκορπισμὸς ἐγένετο.

Ὁ Κανάρης δηλονότι βλέπων κατὰ πάσαν νύκτα τὰ Ἑλληνικὰ πλοῖα δι' ἔλλειψιν τροφῶν, ἴσως δὲ καὶ δι' ἄλλους λόγους, ἀναχωροῦντα, τὸν δὲ Τουρκικὸν στόλον ἐν μεγίστῃ τάξει εἰς Ἑλλάδα ἀνερχόμενον, καὶ διανοούμενος τί ποιῶν δύναται πρὸς ματαίωσιν τῆς εἰς Ἑλλάδα αὐτοῦ ἀνόδου νὰ συντελέσῃ ἀπεφάσισε νὰ ἐπιχειρήσῃ τι κατ' αὐτοῦ διὰ νυκτός.

Ἐλθὼν δὲ πρὸς τὸν Μισούλην ἀνεκρόνωσεν αὐτῷ τὴν ἀπό-

φασίν του τούτου· βλέπων όμως ότι ούτος ήπόρει και τὸ ἐπιχειρήμα ἐθεώρει ἀδύνατον εἶπε πρὸς αὐτὸν ὅτι ἐγὼ θὰ ἐπιχειρήσω κατ' αὐτοῦ, ἂν συναινῇ ὁ Λεμπέσης νά με παρακολουθήσῃ, εἰδὲ μή, πάλιν θὰ σκεφθῶ. Ἐλθὼν δὲ πρὸς αὐτὸν τὸν ἠρώτησεν ἂν συναινῇ· ὁ δὲ Λεμπέσης συγκατένευσε μετὰ χαρᾶς, καὶ οὕτω διευθύνθησαν ἀμρότεροι πρὸς τὸν Τουρκικὸν στόλον, ὁ μὲν Κανάρης προπορευόμενος, ὁ δὲ Λεμπέσης ἀκολουθῶν. Περὶ δὲ λύχνων ἀφᾶς πλησιάσας ὁ Κανάρης τὸν ἐχθρικὸν στόλον μέχρι βολῆς κανονίου καὶ παρατηρήσας ὅτι ἐκ τῶν τριῶν τάξεων τοῦ Τουρκικοῦ στόλου ὁ Ἰμπραήμης ἐν τῷ κέντρῳ ἐπὶ τινος δικρότου, ὡς ἐκ τῆς κατασκευῆς διακρινόμενου, ἐφρουρεῖτο ὑπὸ δύο φρεγατῶν ὀπισθεν καὶ δύο ἔμπροσθεν ὤρμησε πρῶτον μὲν ἐναντίον τῆς ὀπισθεν πρώτης φρεγάτας καὶ τὸν σφοδρὸν αὐτῆς κανονοβολισμὸν θαρρόκλέως ὑπέστη, εἶτα δὲ πρὸς τὴν δευτέραν κανονοβολήσασαν καὶ ταύτην ἀλλ' ὑποχωρήσασαν, τέλος δὲ πρὸς τὸν Ἰμπραήμην, ὅστις αὐξήσας τὰ πανιὰ δὲν κατελήφθη ὑπ' αὐτοῦ, κατεπτοήθη ὅμως τοσοῦτον ὑπὸ τῆς ἀπαύστου προσβολῆς τοῦ Κανάρη, ὥστε βλέπων μάλιστα τὴν τοῦ Τουρκικοῦ στόλου ἀταξίαν καὶ τὴν τρικυμίαν αὐξουσιν καὶ ὑπολαμβάνων τὴν τῶν πλοίων ἀπουσίαν στρατήγημα ἠναγκάσθη νά δώσῃ σημεῖον γενικῆς φυγῆς, ἵνα ὅπου καὶ ὅπως ἕκαστον τῶν πλοίων δύναται διασωθῆ, καὶ τινὰ μὲν τούτων κατέφυγον εἰς Ρόδον, τινὰ δὲ εἰς Ἀλεξάνδρειαν, τὰ δὲ πλεῖστα εἰς Μαρμάρι.

Τὰ δ' Ἑλληνικὰ πλοῖα ἅμα ἀκούσαντα τὸν κανονοβολισμὸν ἔδραμον ἀμέσως εἰς βοήθειαν αὐτῶν· καὶ τὰ δύο αὐτῶν πυρπολικὰ, τὸ τοῦ Στύπα καὶ τὸ τοῦ Ἰωάννου Ματρόζου, πλησιάσαντα μετὰ τῶν ἄλλων Ἑλληνικῶν πλοίων καὶ βρῖκιον Τουρκικὸν πολεμικὸν ἀπαντήσαντα ὤρμησαν κατ' αὐτοῦ, ἀλλ' ἀπέτυχον εἰς μάτην πυρποληθέντα.

Ὁ δ' Α. Ρομπότζης εὕρισκόμενος ἐν τῷ πλοίῳ τοῦ Μιαούλη ἐδείχθη καὶ τότε μεγίστου ἐπαίνου ἄξιος· διότι ἐφιλοτιμήθη νά συναγωνισθῆ μετὰ τοῦ πληρώματός του ἐπὶ τοῦ πυρπολι-

κοῦ τοῦ Κανάρη· δὲν συνηγωνίσθη ὅμως· διότι κατὰ παράκλησιν τοῦ Κανάρη ἀπῆλθεν, ἵνα μὴ παρέχη αὐτῷ πρόσκομμα ἀναγκασζομένῳ νὰ σύρη δύο λέμβους κατὰ τὴν ἐπιχείρησιν.

Μετὰ δὲ τὸν δισκαρπισμὸν τοῦ Τουρκικοῦ στόλου, ἔργον, τὸ ὁποῖον ὁ Μιχαήλης Θαυμάσιος δικαίως τῷ Κανάρη ἀπέδωκεν, ἐγένοντο αἱ λείκι, ἃς ἄλλως μὲν ἀναφέρει τὸ φυλλάδιον, ἄλλως δὲ τὸ τοῦ Γ. Σαχίνη ἡμερολόγιον.

Ἐντεῦθεν δὲ μεταβαίνει τὸ φυλλάδιον εἰς τὴν πρὸς τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἐκστρατείαν τῶν δύο πολεμικῶν, τοῦ Ἐμ. Τομπάζη καὶ τοῦ Α. Γ. Κριεζῆ, καὶ τῶν τριῶν πυρπολικῶν, τοῦ Κ. Κανάρη, τοῦ Α. Θ. Βώκου καὶ τοῦ Μ. Μπούτη.

Τὸ φυλλάδιον ἀγωνιζόμενον (σελ. 29 — 35) νὰ διαστρέψη καὶ τὴν τολμηροτέραν καὶ ἐνδοξοτέραν τῶν κατὰ τὸν ἀγῶνα ἐπιχειρήσεων ἀποτολμᾷ διὰ συκοφαντιῶν νὰ καταβιάσῃ καὶ κηλιδώσῃ τὸν ἄνδρα ἐκεῖνον, ὅστις ἐπιχέει τὴν λαμπροτέραν δόξαν ἐν τῷ Ἑλληνικῷ ἀγῶνι.

Ἰσχυριζόμενον δὲ ὅτι « ἡ ἐκστρατεία αὕτη ἐνηργήθη ἐν Ἰδρα ἐπισήμως καὶ ἐπὶ τῆ προτάσει τοῦ Α. Κουντουριώτη ἀπεφασίσθη νὰ σταλῶσι δύο πολεμικά, τοῦ Ἐμ. Τομπάζη καὶ Α. Γ. Κριεζῆ, καὶ τρία πυρπολικά, τοῦ Α. Θ. Βώκου, τοῦ Ἐμ. Μπούτη καὶ τοῦ Γ. Πολίτη, πλὴν κατὰ παράκλησιν τοῦ Ἐμ. Τομπάζη ἀντὶ τοῦ Γ. Πολίτη προσεκλήθη ὁ Κανάρης » οὐ μόνον δὲν ἀναίρει, τὸν τρόπον τῆς ἐνεργείας δεικνύον, ἀλλ' ἀπ' ἐναντίου ἐπιβεβαιοῖ ὅτι ἡ ἰδέα αὕτη τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου πυρπολήσεως τοῦ ἥρωος τῶν Ψαρῶν ἦτο Ψαριανή.

Διότι οἱ Ψαριανοί, ὡς συνέλαβον τὴν ἰδέαν νὰ κατασκευάσωσι πυρπολικά καὶ δι' αὐτῶν νὰ πολεμήσωσι τὸν ἐχθρόν, οὕτω συνέλαβον ἐξ ἀρχῆς τὴν ἰδέαν νὰ πράττωσι τολμηρὰς ἐπιχειρήσεις πρὸς πυρπόλησιν τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου, καὶ ταύτην τὴν ἰδέαν τῆς ἐν τοῖς νηυστάθμοις καὶ ἐν αὐτῇ ἔτι τῆ Κωνσταντινουπόλει καὶ Ἀλεξανδρείᾳ πυρπολήσεως τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου ἔχοντα ὅλα τὰ Ψαρὰ διεννοοῦντο καὶ συνδιελέ-

γοντο πάντοτε περί τῶν μέσων. Τοιαῦτα λοιπὸν ἐξ ἀρχῆς καὶ πάντοτε οἱ Ψαριανοὶ διανοούμενοι καὶ περί τούτων συνδιαλεγόμενοι ἐπεχείρησαν τὴν εἰς Ἰμπριζὲ ἐκστρατείαν καὶ κυριεύσαντες τὸ φρούριον καὶ τὸ ἀπέναντι κανονοστάσιον ἔλαβον 21 κανόνια, δι' ὧν ὠχύρωσαν τὴν νῆσόν των, τὴν εἰς Ἑλλάσποντον εἰσπλευσιν κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς ἐπαναστάσεως πρὸς πυρπόλησιν τοῦ ἐκεῖ προσωρμισμένου στόλου, τὴν ἐν Χίῳ καὶ Τενέδῳ τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου πυρπόλησιν καὶ τὴν ἐν Φώκαις καὶ ἄλλοις μέρεσιν. Ὅτε δὲ ὁ Κανάρης τὴν ἐν Χίῳ ναυαρχίδα ἐπυρπόλησεν, ἔχων καὶ ὁ γέρον Γικαννίτζης, θεῖος τοῦ Κανάρη, τὴν αὐτὴν τῆς πατρίδος του ιδέαν ἠρώτησε τοὺς συγχάιροντας αὐτὸν ἂν ὁ ἀνεψιὸς του ἐν μόνον πλοῖον ἔκαυσεν δεικνύων τὸν δάκτυλον ἢ ὄλον τὸν στόλον· μαθὼν δὲ ὅτι ἐν μόνον εἶπε τὴν κεφαλὴν του κινῶν ὅτι οὐδὲν κατώρθωσε· διότι ὁ Σουλτάνος ὀκτώ ναυστάθμους ἔχων δύναται κατ' ἔτος τοιαῦτα πλοῖα νὰ ἔχη ὀκτώ.

Ὁ δὲ Κανάρης ὢν ἐκ τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ἐθεώρουν τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ Ἀλεξανδρείᾳ ἐμπρησμὸν τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου καὶ δυνατὸν καὶ κατορθωτὸν, καὶ μετὰ παρέλευσιν οὐκ ὀλίγου χρόνου ἀνερευνῶν τοὺς λόγους τοῦ θεῖου του ἐνόησεν ὅτι δὲν πρέπει πλέον νὰ ζητῆ νὰ καίῃ ἐν, ἀλλὰ πολλά, καί, εἰ δυνατόν, σύμπαντα τὸν στόλον· τὴν ιδέαν δὲ ταύτην συλλαβὼν οὐδόλως ἤγεν ἡσυχίαν, ἀλλὰ διανοεῖτο περί τῶν μέσων τῆς πραγματοποιήσεως αὐτῆς.

Φοβούμενος ὅμως ὅτι καίῳν τυχὸν μετὰ τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου καὶ Εὐρωπαϊκὰ πλοῖα δύναται νὰ προκαλέσῃ πόλεμον Εὐρωπαϊκῆς τινος δυνάμεως κατὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀντὶ καλοῦ νὰ φέρῃ κακὸν ἀπειχε τοιούτου τινὸς ἐπιχειρήματος.

ὑπὸ τοιαύτης ὅμως ιδέας πάντοτε ὦθ ούμενος καὶ θηρεύων τὴν λύσιν τῶν ἐπιπροσθουσῶν ἀποριῶν ἀνεκοίνου τὸ ζήτημα τοῦτο τῷ μεγάλῳ φιλέλληγι καὶ φίλῳ του Ἀμιλτωνι, ὅστις ὅμως ἀκούων πάντοτε τὴν Κωνσταντινούπολιν ἀπῆντα πρὸς αὐτὸν ὅτι τοῦτο εἶναι ἀδύνατον. Τέλος δὲ μεταβὰς ὁ Κανάρης